

írást, mellyel elindulhatunk, hogy a folyósók labirintusán keresztül elvezessenek bennünket Kun Bélához.

Ezúttal azonban a félóra sem tűnt túl hosszúnak. Míg lent várakoztunk, az »Optimisták« hónom alatt tartott kéziratának nem egy figurája — illetve nem egy figurájának modellje a meglepetéstől szinte megkövülve ismert rám s miután gyorsan kölcsönösen meggyőztük egymást, hogy nem vagyunk látomások, hanem közönségesen testi valóságunkban bukkantunk fel egymás előtt a valószínűtlenül távoli múlt homályából, folytattuk az ismeretséget, sőt azt lehetne mondani a beszélgetést, ahol tizenöt év előtt — vagyis ahol az »Optimisták« kéziratában maradt abba.

Ez a félóra nem volt valami prousti utazás a múltba. Nem is a helyreállított folytonosság egy kataklizmával megszakított múlt és a jelen között. Ha valaki éveken át egy szobában élne, portrékkal teleagatott falak közt s a képkeretek közül egy napon egymásután elevenen lépnének ki az emlékezetből megfestett alakok s nyújtánák a kezüket s hallatnák az eleven, összetéveszthetetlen hangjukat — ezt éltem át ott a félóra alatt először s aztán a moszkvai tartózkodás többi ideje alatt. Az »Optimisták«-ban sorba átkereszteltem ezeket az embereket s számomra annyira eggyé váltak a regénybeli nevükkel, hogy első pillanatban Sarkadinak vagy Stein elvtársnak szólítottam őket és csak a megrökönyödésük térített észre. Ők mind az 1919-beli fiatal arcukkal éltek bennem tovább s akik itt elemoukkantak, azok mozdulataikban, testtartásukban s főleg hangjukban annyira hasonlítottak akkori magukhoz, hogy azonnal felismertem őket az álarc alatt, melyet az évek megszurkító hatalma borított rájuk.

Levélvárás

*Hajó ha túlköl, megrezzenek:
síkságról várok üzenetet.*

*Barna asszonyka kedvvel írja:
kedvesének legyen gyógyírja.*

*Fáj neki is nagyon a távol,
minden percet szívével számol.*

*S mégis be lassan mozog keze, —
est estet ér s nem jó levele...*

*Kétség mar, sebeznek a napok!
De vízbemártok bút, haragot.*

*s hajó, ha túlköl, megrezzenek:
síkságról várok üzenetet.*

(Szelce, 1950 nyarán)

GALAMB JÁNOS

Moszkva, 1935. június 3.

Ideje, hogy a Kun Bélával való első találkozásomról írjak most, mikor már a harmadik vagy negyedik találkozásról való beszámoló válik időszerűvé. Az első találkozás első benyomása: láthatóan megöregedett, betegnek hat, de ennek ellenére, számomra valahogy mégse változott. Úgy emlékeztem rá, hogy alacsonyabb termetű, valószínűleg azért, mert akkoriiban kevésbé volt sovány. Egyébként annyira a régieknek érzem, helyesebben: annyira a régi vagyok vele szemben, hogy csöppet se lepne meg, ha Kun elvtárs, amint beléptem a szobájába, az ő régi pattogó szavával fejemre olvasná, hogy mi mindent tettem rosszul s aztán épúgy mint régen, mikor szakállt növesztettem, hogy elrejtsem illetlen húsz évemet, vigasztalásul hátba vágna vagy megmarkolná a sörényemet.

A szobájában, itt a Kominternben, az íróasztalán épolj rendetlen halmaza papiroknak, újságoknak, könyveknek, mint annakidején Budapestén a Hungária szállóbeli szobájában, ahol reggel fogadott, miközben a borbély szappanozta az arcát. A Hungária óta mégis tizenöt év múlt el. A tizenöt év alatt mi, akik akkor féligmeddig sihederek voltunk, úgy látszik szintén felnőttünk. Erre akkor eszméltem rá, amikor hallom, hogy Révai, akit ép elmenőben még Kunnál találtunk, Bélának szólítja és tegezi Kunt, holott »utóljára« velem együtt volt húszéves és épúgy mint én mindig bizonyos elfoglult izgalommal állt az ember előtt, akiről még magunk közt sem beszélünk másképp, mint »a Kun elvtársról«. S mikor »utóljára« láttuk Kunt, akkor még a magyar pártban fiatal elvtársak között se volt szokásos a tegeződés.

S hogy egyedül maradtunk M. és én Kunnal, leültetett bennünket szemben az íróasztallal, mely mögött ő foglalt helyett. Azt mondta, beszéljünk, mondjuk el, hol mindenütt jártunk, mint éltünk, mit tettünk azóta, hogy utóljára láttuk egymást. Hagyta hogy beszéljek s ő maga elővette a töltőtollát s mintha minden figyelmét lefoglalta volna az igyekezet, mellyel az előtte lévő, »Borci«-nak nevezett orosz cigarettadobozt díszítő felhők körvonalaft rajzolta utána tintával, hogy aztán később magukat a felhőket is kissé oldalt hajtott fejjel sorba átfesse kékre. Míg beszéltem, csak a toll sercegett — és hogy sercegett, ezt is csak akkor vettem észre, ha arra az időre, míg egy-egy kérdést tett föl, egyszerre megállt a toll a kezében.

Egész idő alatt tisztában voltam vele, hogy ez volna az egyetlen alkalom, amikor mindent meg lehetne, sőt meg kellene mondanom. Azt, hogy a forradalmi kormányzótanács harc nélküli lemondásánál is mélyebben megrendített az, ahogy a kormányzótanács vezetői, ép vele, Kun Bélával az élükön sorsukra hagyták a legközelebbi elvtársakat, »a legkompromittáltabbakat«, s ők maguk az osztrák menedékjogot csak maguknak biztosítva, különvonaton mentek Ausztriába. Ő a »Borci« cigaretták dobozán rajzolgatva csendesen csak egy-egy kérdést tett és minden ilyen alkalommal érezte, hogy most elmondhattam volna, ami számomra kínzóan jelen maradt. Azt, hogy talán még az ő menekülésüknél is nagyobb, erőmet felülmúló próbának tett ki a párt azzal, hogy a fehér terror idején, mikor Pesten rejtőzködtem, megtitotta, hogy a Révainál és nálam elrejtett gondosan becsomagolt dollárokkal az üldözött és Pesten